

La copa dels orígens
Proposta didàctica
Laura Martín Esteve

E@PLA!

© 2011 Isabel Canet
Coberta de Miquel Mollà
190x130 mm, 200 pàgines
Enquardernació en rústica

© 2011 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
☎ 961 590 883
info@bullent.net
Directora de la col·lecció: Pilar Puchades

SINOPSI

ls quadres de la Galeria dels Uffizi amaguen al seu interior un món paral·lel on els famosos personatges pintats en el Quattrocento lluiten entre ells per la llibertat i la democràcia. En el viatge de fi de curs a Florència, Sílvia descobreix accidentalment el món *dipinto* i es converteix en la custòdia d'una copa màgica capaç d'invertir el curs de la guerra. Perseguida per una *duchessa* experta en bruixeria, viurà una aventura extraordinària en la qual trobarà l'amor i s'enfrontarà al misteri de la seua pròpia identitat.

L'AUTORA

Isabel Canet Ferrer (Simat de Valldigna, 1970) és llicenciada en Geografia i Història, en l'especialitat d'Història de l'Art. Ha publicat *Or i vellut. Retrats de dones de Gandia* (2007), a més de diversos relats breus. També ha publicat articles relacionats amb l'art i la història valenciana. A hores d'ara treballa en l'estudi i catalogació del patrimoni cultural. *La copa dels Orígens* fou finalista del XXXé Premi Enric Valor de Narrativa Juvenil.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

Els exercicis de lectura i comprensió han d'anar de la mà. Les propostes didàctiques que es presenten tot seguit s'han confeccionat pensant en aquesta idea tot combinant elements que pretenen impulsar en el públic adolescent el saludable hàbit lector.

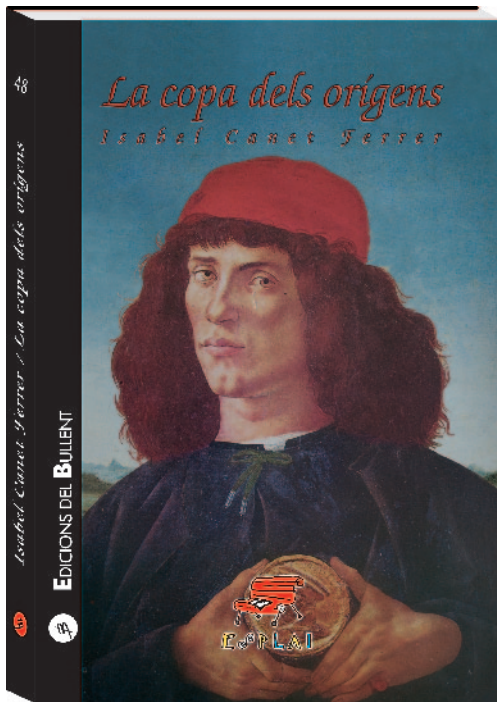
Les diferents activitats s'han articulat en tres apartats:

- ▶ *Abans de la lectura* aborda les expectatives que crea en el lector els elements paratextuals.
- ▶ *Durant la lectura* comença amb unes breus instruccions de lectura. A més, és el moment de prendre nota de paraules o expressions desconegudes per després buscar-les al diccionari i intentar introduir-les en la parla habitual a partir d'un exercici d'escriptura creativa.
- ▶ *Després de la lectura* s'hi proposen una sèrie d'activitats que responen bàsicament a quatre objectius:
  1. Entendre el missatge que se'ns vol transmetre.
  2. Treballar al voltant dels elements narratius.
  3. Aprofundir en el coneixement de la llengua a partir dels mots i de les expressions del text.
  4. Entretenir i encuriosir el lector prenent com a excusa el text.

I. ABANS DE LA LECTURA

1. Comencem amb la portada, observa-la detingudament i respon.

a) A la portada apareix la il·lustració i el títol del llibre, creus que hi pot haver relació entre ells? I amb la novel·la?

b) Observant la il·lustració, en quina època creus que pot transcórrer l'acció?

c) La il·lustració és una obra del pintor del Quattrocento Botticelli. Saps de quin quadre es tracta?

d) Davant de quin tipus de novel·la diries que et trobes? Saps què és la novel·la fantàstica?

2. Anem a la contraportada. Llig la sinopsi i contesta les preguntes que tens a continuació per tal de confeccionar les primeres hipòtesis, quan acabes la novel·la torna-hi per comprovar les teues intuïcions:

a) Creus que serà una història amb un ritme trepidant? Interessant? Creus que t'agradarà?

.....
.....

b) Serà una història fantàstica o realista? Quines dades et fan pensar això?

.....
.....

c) Hi apareix el retrat d'un personatge que serà de gran rellevància en la història. T'atreveixes a esbrinar de qui es tracta? L'autor és Piero della Francesca.

.....
.....

d) A la pàgina www.bullent.net apareix una entrevista de Ràdio 9 realitzada a l'autora del llibre, escolta-la i et donarà una informació valuosa del contingut del llibre.

.....
.....

3. L'autora

a) Isabel Canet Ferrer és nascuda a Simat de Valldigna, sabries localitzar a quina comarca es troba aquesta població?

.....
.....

b) L'autora ha estudiat Geografia i Història, saps on es poden realitzar aquests estudis universitaris a la comunitat?

.....
.....

c) Quants títols té publicats fins ara l'autora?

.....
.....

d) *La copa dels Orígens* fou finalista del XXXé Premi Enric Valor de Narrativa Juvenil. Què en saps d'aquest autor? Quina importància ha tingut per a la llengua i cultura valencianes?

.....
.....

f) Busca a la pàgina www.bullent.net altres novel·les publicades de la mateixa temàtica a la col·lecció Esplai i escriu el títol.

.....
.....

4. Fixem-nos ara en l'índex. El llibre està dividit per capítols, tots ells amb títol. Alguns dels quals corresponen a obres del Renaixement italià. Sabries dir quins?

.....
.....

5. Abans de començar la lectura hauràs vist que hi apareix una dedicatòria. Si n'hagueres de fer una, a qui aniria dirigida? Prova d'escriure'n una!

.....
.....

II. DURANT LA LECTURA

Abans de començar la lectura recorda que és necessari fer-ho tot reunint un mínim de condicions. Te les recorde?

a) Busca un lloc ben il·luminat, una postura còmoda i allunyat dels sorolls. Així et resultarà més fàcil capbussar-te en la història que estàs llegint i deixar-te envair per la seua màgia.

b) Convé no deixar un capítol a mitges per no perdre't.

c) No interrompes la lectura per a buscar paraules al diccionari. Apunta-les i abans consultar el diccionari intenta esbrinar el significat pel context.

d) Mentre lliges visualitza els espais on es desenvolupa l'acció, endinsat en el pensament i els sentiments dels personatges i practica l'empatia amb ells.

1. Anota les paraules i les expressions que no has entès i busca-les al diccionari.

.....
.....
.....
.....

2. A mida que vas llegint cada capítol fes-ne un resum. T'aniran bé per respondre amb més agilitat les preguntes sobre la lectura.

Capítol I

.....
.....
.....
.....

Capítol II

.....
.....
.....
.....

Capítol III

.....
.....
.....
.....

Capítol IV

.....
.....
.....
.....

Capítol V

.....
.....
.....
.....

Capítol VI

.....
.....
.....
.....

Capítol VII

.....
.....
.....
.....

Capítol VIII

.....
.....
.....
.....

Capítol IX

.....
.....
.....
.....

Capítol X

.....

.....

.....

.....

Capítol XI

.....

.....

.....

.....

Capítol XII

.....

.....

.....

.....

Capítol XIII

.....

.....

.....

.....

Capítol XIV

.....

.....

.....

.....

Capítol XV

.....

.....

.....

.....

Capítol XVI

.....

.....

.....

.....

Capítol XVII

.....

.....

.....

.....

Capítol XVIII

.....

.....

.....

.....

Capítol XIX

.....

.....

.....

.....

Capítol XX

.....

.....

.....

.....

Capítol XXI

.....

.....

.....

.....

Capítol XXII

.....

.....

.....

.....

Capítol XXIII

.....

.....

.....

.....

Capítol XXIV

.....

.....

.....

.....

Capítol XXV

.....

.....

.....

.....

Capítol XXVI

.....

.....

.....

.....

Capítol XXVII

.....

.....

.....

.....

Capítol XXVIII

.....

.....

.....

.....

Capítol XIX

.....

.....

.....

.....

Capítol XXX

.....

.....

.....

.....

III. DESPRÉS DE LA LECTURA

1. Fitxa de la novel·la

Títol de l'obra:	_____		
Cognoms, nom de l'autor:	_____		
Editorial:	_____		
Ciutat i any de l'edició:	_____	Nombre de pàgines:	_____
Collecció:	_____	Núm.:	_____
Tema/gènere:	_____		
Lloc i temps de l'acció:	_____		
Argument:	_____		
_____	_____		

Tipus de narrador:	_____
_____	_____
Personatges: • Principals	_____
_____	_____
• Secundaris	_____
_____	_____
Valoració personal:	_____
_____	_____

2. Control de lectura. Respon les qüestions.

CAPÍTOLS I-V

- On es troben Helena i Sílvia al començament de la història?
.....
.....
- Per què sent nostàlgia Sílvia en veure la catedral de Santa Maria de Fiore?
.....
.....
- Per què entra sola a la catedral? On ha marxat Helena?
.....
.....
- Què passa quan està observant la missa? Com aconsegueix escapar d'allà? Què guarda a la motxilla?
.....
.....
- Pel corredor dels Uffizi arriba al quadre de la Batalla de San Romano. Què ocorre allà dins? Amb qui es troba i on la trasllada?
.....
.....

- Com aconseguix fugir de la cova?

.....

- Qui són la duchessa Battista i Folletto?

.....

- En tornar al passadissos de la Galeria Uffizi veu la duchessa al corredor, s'amaga i passa dins de la porta L que la transportarà a un quadre de Botticelli, *El naixement d'Afrodita*. De què la informen allà?

.....

- Per què s'ha d'amagar quan es troba dins del quadre? Qui l'ajudarà?

.....

CAPÍTOLS VI-X

- Com pot traslladar-se Sílvia pels corredors i sales de la Galeria Uffizi sense ser vista?

.....

- Qui és l'agent 1475? Quins indicis té Sílvia sobre la seua identitat?

.....

- Sandro li explica que els dipinti estan organitzats en dues classes. Quines són i per què?

.....

- Fins que Battista perpetrés el cop d'estat, com estava organitzat el sistema polític dels Uffizi?

.....

- Segons explica Sandro a Sílvia, hi ha dues Galeries Uffizi, quines són i què representen cada una?

.....

- Com s'acomiaden l'agent 1475 i Sílvia?

.....

- Quan retorna a l'hotel, els carabinieri l'estan esperant per fer-li preguntes. Què els explica ella? Es troba allà amb la seua amiga Helena?

.....

- Mentre els companys d'institut estan d'excursió a San Gimignano, Sílvia vol tornar la copa a l'església, però alguna cosa que veu de camí li fa canviar els plans. Què veu? Com reacciona? On arriba?

.....

- Una vegada entra a Vil·la Liguglia, què troba al pou? Qui sorprèn Sílvia al lloc? Cap a on la porta?

.....

- En el moment entra al laboratori amb Savonarola, què hi veu? Quins personatges s'hi troba? Què decideixen fer amb ella i com aconseguix eixir-se'n després?

.....

CAPÍTOLS XI-XV

- Com s'adona Melcior que Sílvia és la custòdia?
.....
.....
- Com es presenta Melcior a la jove? Quin càrrec ocupa?
.....
.....
- Melcior explica la importància de la copa en la situació que estan vivint. Quina rellevància té la copa?
.....
.....
- Sílvia i Helena es queden a passar la nit a la Vil·la perquè al dia següent és la nit del solstici i les han convidades. Com és l'habitació on s'instal·len? Quines particularitats té l'armari?
.....
.....
- Helena ha demanat als reis mags que li facen uns encanteris, per què vol passar aquestes proves la jove?
.....
.....
- Per què en un principi Sílvia no vol anar al sopar?
.....
.....
- Finalment hi assisteix, amb qui es trobarà? Què descobreix aquest personatge sobre la identitat de Sílvia? I Sílvia sobre ell?
.....
.....
- De què s'alimenten els dipinti?
.....
.....
- Per què consideren la Copa dels Orígens un objecte sagrat?
.....
.....
- Què havia passat amb l'anterior custòdia?
.....
.....
- La mateixa nit del solstici Savonarola anuncia un fet que s'ha esdevingut, quin?
.....
.....
- Com decideixen solucionar l'absència de les dues amigues al viatge de fi de curs que estan realitzant?
.....
.....
- Incapaç d'aclucar l'ull, Sílvia decideix prendre una mica l'aire fresc i per això baixa al jardí. Amb qui es troba? Què succeeix entre ells?
.....
.....

CAPÍTOLS XVI-XX

- Quin malefici es produeix a l'habitació de les noies? Per què n'ixen il·leses?
.....
.....
- Qui és Cafarnaüm? Quina missió té amb la custòdia?
.....
.....
- De quines parts consta la Copa? Com es carrega i descarrega?
.....
.....
- Què té a veure Sílvia amb la revifada de les tropes de Tolentino?
.....
.....
- Savonarola proposa presentar la nova Dama Custòdia davant dels Uffizi i acabar d'enfonsar la moral dels urbinistes. Com la presentaran?
.....
.....
- Quin és el principal acte de la festa del solstici?
.....
.....
- De què van disfressades Sílvia i Helena per tal de poder entrar al quadre i no ser descobertes?
.....
.....
- Quins indicis té Sílvia per pensar que ha estat Savonarola qui ha cremat l'habitació?
.....
.....
- Per què cauen les dues amigues a l'aigua?
.....
.....
- Què passa quan és presentada finalment com a nova Custòdia? Qui les ajuda a fugir?
.....
.....

CAPÍTOLS XXI-XV

- Una vegada estan al soterrani del castell d'Urbino i Sandro veu que la copa està descarregada, què li demana a Sílvia? Què li falta a la indumentària de Sandro?
.....
.....
- Per què havia modificat la ruta Savonarola? On el troben les dues amigues dins del castell?
.....
.....
- Quan Sílvia està parlant amb la duchessa sobre les dictadures sanguinàries, de què s'adona la jove?
.....
.....
- Una vegada Battista ha aconseguit la recepta de la Pintura dels Orígens, què es pot fer amb ella? Per què necessita Battista a Helena?
.....
.....

- Després de donar-li una empempta a la duchessa Sílvia rep un cop, quin somni té?
.....
.....
- Com aconsegueix la protagonista apoderar-se altra vegada de la Copa?
.....
.....
- Com treu l'encanteri que Battista havia fet a Sandro?
.....
.....
- Sílvia, Helena, Savonarola i Sandro aconsegueixen escapar i tornen a Vil·la Liguglia, una vegada allà Melcior explica a la protagonista alguna informació referent al passat de Cafarnaüm. Quina?
.....
.....
- Quina sospita té Melcior sobre la identitat de Sílvia? Com se n'adona?
.....
.....
- Quan Melcior al dia següent va a despertar Sílvia a la seua habitació, aquesta no hi és. On ha marxat? Qui li ha demanat ajuda?
.....
.....

CAPÍTOLS XXVI-XXX

- Com aconsegueix alliberar els dipinti del camp d'extermini de San Romano?
.....
.....
- Com aconsegueixen acabar amb les quimeres que ha creat la duchessa per a la batalla?
.....
.....
- Aconsegueix recuperar-se Sandro de l'encanteri? Com?
.....
.....
- Helena confessa a Sílvia que torna a València enamorada. De qui? Quina importància dóna a la bellesa Helena? I Sílvia?
.....
.....
- Quina informació sobre la vertadera identitat de Sílvia dóna Melcior a Sandro?
.....
.....
- Com s'acomiaden Sandro i Sílvia?
.....
.....

1. Ara que ja has llegit la novel·la, digues quina relació té la il·lustració de la portada amb l'argument del llibre. Et sembla adequada, en faries una altra de diferent, anima't!

.....

.....

2. Saps dir quina funció té el títol de la novel·la? Es tracta d'un títol temàtic (explícit) o remàtic (metafòric o al·legòric, és a dir, en què el tema només apareix de manera implícita)? Justifica-ho. T'atreveixes a ficar-ne un altre!

.....
.....

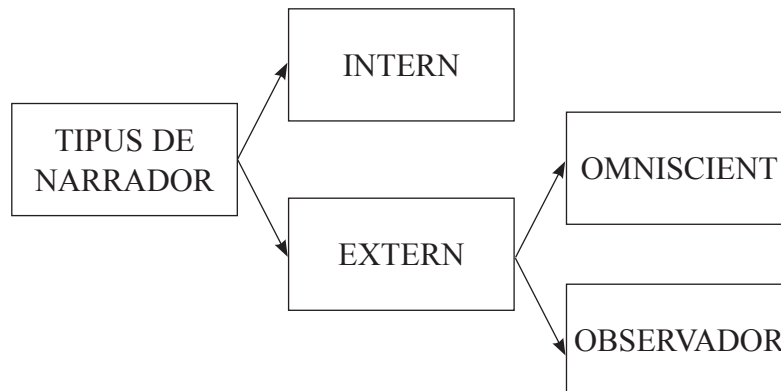
3. Localització espacial.

- a) En quin espai geogràfic se situa l'acció?
- b) Hi ha altres espais, quins són?
- c) Classifica'ls en espais oberts i tancats.

4. Localització temporal.

- a) En quina època transcorre l'acció?
- b) Hi apareixen diferenciades dues localitzacions temporals, quines són?
- b) Quins elements et porten a pensar que és així?
- c) Hi ha dades que ens ajuden a determinar la durada? En cas afirmatiu, digues quina és, la durada de cada l'acció?

5. Ja sabem que el narrador explica la història des del seu punt de vista. També sabem que els principals tipus de narradors són els següents:

- a) En quina persona gramatical està narrada la novel·la?
- b) Qui és el narrador?
- c) De quin tipus és?
- d) Copia elements del text on s'hi puguem veure els trets.

.....
.....
.....
.....
.....

6. Quin diries que és el personatge protagonista de la novel·la? Quines característiques creus que el converteixen en protagonista? I l'antagonista?

.....
.....

7. Habitualment en una novel·la hi ha diferents seqüències textuais o modes del discurs. Localitza almenys un exemple de cada i copia'l.

Narració: text en el qual predomina l'acció, els arguments són més àgils i els fets s'esdevenen amb major rapidesa.

.....

.....

.....

.....

La descripció: paràgraf on s'explica amb detall com són els personatges, els seus pensaments, els ambients... És una aturada en la narració.

.....

.....

.....

.....

El diàleg: és la transcripció de les converses que mantenen els personatges. Amb ells l'obra adquireix major verisme i el lector sent més proper a la història.

.....

.....

.....

.....

8. T'ha agradat el final triat per l'autora? Et propose escriure'n un d'alternatiu. Posa-li títol!

.....

.....

.....

.....

9. A la novel·la apareixen una sèrie de descripcions molt detallades, et propose que, de la mateixa manera, tries un dels quadres que apareix al llibre i escrigues una descripció detallada. Pots ajudar-te de metàfores, comparacions i enumeracions. Ací en tens alguns!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

---

10. Ja tens alguns dels quadres on transcorren les accions de la novel·la, ara ja pots posar-los el títol i citar el seu autor. Pots ajudar-te d'Internet.

IMATGE 1

▶ Autor .....

▶ Títol .....

IMATGE 2

▶ Autor .....

▶ Títol .....

IMATGE 3

▶ Autor .....

▶ Títol .....

IMATGE 4

▶ Autor .....

▶ Títol .....

11. Gràcies a l'expansió marítima pel Mediterrani i els contactes comercials i culturals, en diferents èpoques, entre Itàlia i la Corona Catalano-Aragonesa és fàcil trobar a la llengua gran nombre d'italianismes, així com també trobem relíquies de la nostra llengua en els parlars meridionals d'Itàlia. A continuació tens un llistat de paraules que ho són, relaciona-les amb la paraula italiana de la qual provenen i després fes el mateix a la inversa.

1 NAUXER

___ SONETTO

2 ESCANDALL

___ BROCATTO

3 FLORÍ

___ CORTIGIANO

4 ANXOVA

___ ARLECCHINO

5 CAPUTXA

___ NOCCERO

6 BROCAT

___ ESVELTEZZA

7 CORTESÀ

___ FIORINO

8 ARLEQUÍ

___ ANCIÒA

9 SONET

___ CAPUCCIO

10 ESVELTESA

___ SCANDAGLIO

1 ABBUCARI

___ ADONAR-SE

2 ARRUSCIARI

___ TORRAR

3 BADAGGLIARI

___ ABOCAR

4 ATTURRARI

___ ARRUIXAR

5 ADDUNARISI

___ BADALLAR

12. A més de la riquesa en el lèxic, també es van rebre altres influències, principalment parlem de l'influx cultural de l'humanisme i el renaixement italians a la Corona. Busca informació sobre aquests dos moviments, després centra't en les repercussions que va tenir literàriament a la Corona Catalano-Aragonesa. D'aquesta manera podràs dir si les afirmacions següents són certes o falses:

L'Humanisme neix a la Toscana a mitjans del segle XIV	
Els impulsors són Dante i Petrarca	
Aquest moviment representarà un redescobriments dels autors clàssics	
És un moviment que només influirà en la pintura i la literatura	
Des del primer moment serà un moviment majoritari	
Es valora el saber, la intel·ligència, els sentiments, la raó	
El moviment es va donar amb la mateixa intensitat a tota la Península Ibèrica	
L'autor més representatiu del moviment serà Bernat Metge	
L'obra més identificativa de Bernat Metge és L'Espill	

13. Sopa de lletres. Busca 8 mots referents al món de l'art:

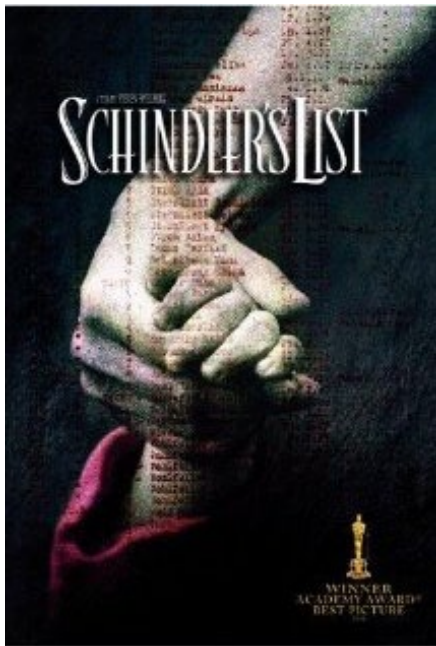
A	Q	U	A	R	E	L	L	A	A	L	I
D	V	I	P	E	A	N	O	X	F	A	L
F	R	E	S	T	H	S	D	A	R	F	O
G	U	M	E	A	L	U	A	R	D	L	T
T	O	N	A	U	I	T	C	X	M	A	S
V	R	B	B	L	P	I	G	M	E	N	T
O	M	F	R	E	T	C	I	T	A	T	R
L	I	P	B	P	U	M	N	O	F	A	A
T	A	V	I	T	C	E	P	S	R	E	P
A	A	D	S	B	R	K	Z	E	T	F	C
F	R	E	S	C	A	V	X	L	H	A	F

1. Tipus de pintura de colors transparents aconseguits per la dissolució dels pigments en aigua i goma aràbiga.
2. Quadre realitzat amb la tècnica de la pintura a l'oli.
3. Construcció geomètrica que permet de representar els objectes tridimensionals sobre una superfície bidimensional.
4. Molècula orgànica acolorida que confereix el color a la cèl·lula, teixit o estructura que la conté.
5. Estructura arquitectònica corbada que cobreix un espai, forma un sostre, sosté una graderia, etc.
6. Tècnica pictòrica mural consistent a pintar damunt una preparació composta d'un arrebossat de calç i sorra emprant colors trempats amb aigua sola.
7. Conjunt de taules pintades o bé frontals de marbre, pedra, fusta o altres materials, que generalment representen escenes religioses.
8. Tauleta doble unida per frontisses i plegable.

14. Un altre tema rellevant al llibre és, juntament amb el món paral·lel dels dipinto i l'art, la dictadura instaurada per la duchessa Battista. Al llarg dels anys s'han anat produint diferents cops d'estat que han desembocat en règims autoritaris. Al món del cinema també s'han representat aquests moments.

A continuació tens la imatge d'algunes pel·lícules relacionades amb cops d'estat i règims dictatorials, algunes d'elles basades en novel·les. Fes una sinopsi de cada una.

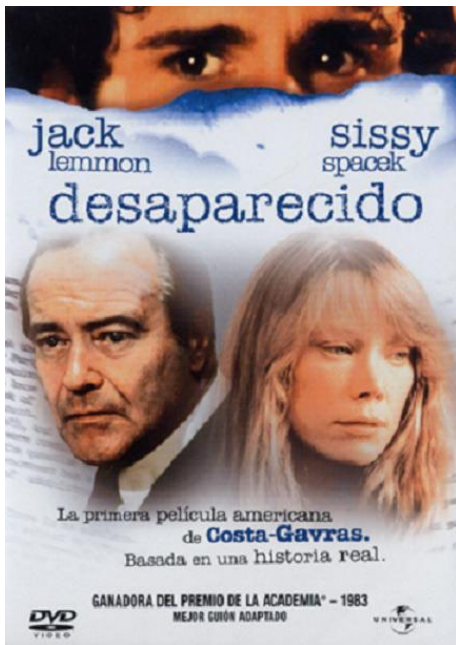

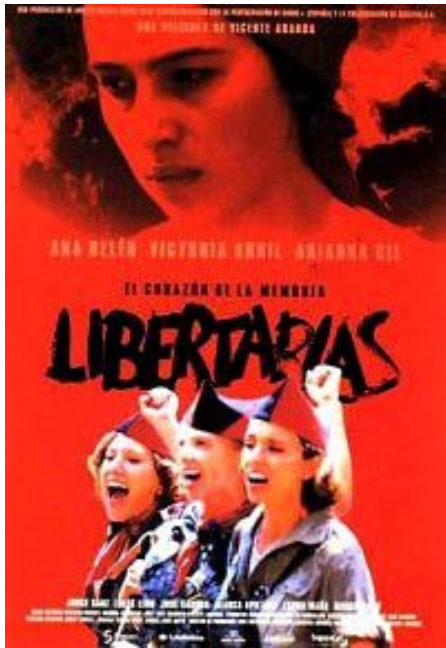

---

15. Busca informació sobre què és un camp d'extermini. Després situa cada un d'aquests camps de concentració al país on es van ubicar.

Ajudeu-nos, Dama Custòdia. Estem empresonats al camp d'extermini de San Romano. Ens obliguen a treballar com a esclaus a la mina i ens alimenten amb pigments adulterats. No sé quant temps més podrem aguantar. Socorreu-nos o defallirem.

- ▶ RAVENSBRUCK: .....
- ▶ AUSCHWITZ: .....
- ▶ BERGEN-BELSEN: .....
- ▶ TREBLINKA: .....
- ▶ MAUTHAUSEN: .....

16. Elabora un text de caràcter argumentatiu d'unes 150 paraules on dones les raons necessàries per convèncer els amics i les amigues que han de triar *La copa dels orígens* com a lectura per a les vacances.
